

[Etusivu](#) > ... > [Sinun Oikeutesi](#) > [Rikoksen Uhri](#) > [Uhrien Oikeudet Jäsenmaittain](#) > 2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

Miten rikosilmoitus tehdään?

Rikoksesta voi ilmoittaa tekemällä rikosilmoituksen toimivaltaisessa syyttäjänvirastossa kirjallisesti, suullisesti tai muussa muodossa.

Henkilöitä, jotka tekevät rikosilmoituksen suullisesti, varoitetaan perättömän ilmoituksen tekemisen seurauksista. Suullisista rikosilmoituksista laaditaan kirjallinen tallenne, ja puhelimitse tai muun televiestintälaitteen avulla tehdyt rikosilmoitukset tallennetaan sähköisesti mahdollisuuksien mukaan, ja niistä laaditaan virallinen asiakirja.

Rikosilmoituksen tekemisen yhteydessä uhrille annetaan ilmoituksesta kirjallinen vahvistus, joka sisältää perustiedot ilmoitetusta rikoksesta. Uhri, joka ei puhu tai ymmärrä viranomaisen käyttämää kieltä, voi ilmoittaa rikoksesta äidinkielellään, ja hänen käytettävissään on tulkki tai muu henkilö, joka puhuu ja ymmärtää sekä toimivaltaisen viranomaisen että uhrin kieltä. Uhri, joka ei puhu tai ymmärrä viranomaisen käyttämää kieltä, voi pyytää, että rikosilmoituksesta annettava vahvistus käännetään hänen äidinkielelleen maksutta.

Jos rikosilmoituksen ottaa vastaan tuomioistuin, poliisi tai syyttäjä, joka ei ole asiassa toimivaltainen, rikosilmoitus toimitetaan viipymättä toimivaltaiselle syyttäjänvirastolle.

Syyttäjä kirjaa rikosilmoituksen rikosilmoitusrekisteriin heti sen vastaanotettuaan, paitsi lainmukaisissa poikkeustapauksissa.

Jos syyttäjä on saanut tiedon rikoksesta muulla tavoin tai uhri on ilmoittanut siitä tekemättä virallista rikosilmoitusta, syyttäjä laatii asiasta virallisen asiakirjan, kirjaa sen sekalaisten rikostapausten rekisteriin ja etenee asiassa laissa säädetyllä tavalla.

Jos rikosilmoitus ei sisällä rikoksesta yksityiskohtaisia tietoja ja syyttäjä ei näin ollen pysty yksilöimään ilmoitettua rikosta, hän kirjaa sen sekalaisten rikostapausten rekisteriin ja kehottaa rikosilmoituksen tehnyttä henkilöä toimittamaan lisätietoja 15 päivän kuluessa.

Jos rikosilmoituksen tehnyt henkilö ei toimita lisätietoja, syyttäjä laatii asiasta virallisen asiakirjan. Syyttäjän on ilmoitettava asiasta ylemmälle syyttäjälle kahdeksan päivän kuluessa lisätietojen toimittamiselle asetetun määräajan umpeutumisesta. Ylempi syyttäjä voi määrätä, että rikosilmoitus kirjataan rikosilmoitusten rekisteriin.

Mistä voi selvittää, miten asia etenee?

Uhri tai vahinkoa kärsinyt osapuoli voi kahden kuukauden kuluttua rikosilmoituksen tekemisestä tai rikoksesta ilmoittamisesta pyytää syyttäjältä tietoa siitä, mihin toimiin ilmoituksen tai ilmoittamisen johdosta on ryhdytty. Syyttäjän on vastattava kohtuullisen ajan kuluessa, viimeistään 30 päivän kuluttua kirjallisen pyynnön vastaanottamisesta, paitsi jos vastaamisesta aiheutuisi haittaa menettelylle. Jos syyttäjä päättää olla antamatta kyseisiä tietoja, hänen on ilmoitettava siitä uhrille tai vahinkoa kärsineelle osapuolelle.

Uhrilla on rikosoikeudelliseen menettelyyn vahinkoa kärsineenä osapuolena osallistuessaan oikeus saada tieto menettelyn lopputuloksesta.

Onko rikoksen uhrilla oikeus saada oikeusapua (rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana)? Millä ehdoin?

Seksuaalirikosten ja ihmiskaupan uhreilla on edellä mainittujen oikeuksien lisäksi oikeus käyttää maksutta oikeudellista neuvonantajaa, ja heille voidaan nimetä edustaja ennen kuulemistä. Neuvonantajan ja edustajan kulut maksetaan valtion varoista.

Lapsiuhreilla on kaikkien edellä mainittujen oikeuksien lisäksi oikeus valtion varoista maksettavaan edustajaan.

Rikoksen uhrilla on oikeus ensisijaiseen ja toissijaiseen oikeusapuun. Menettelyn aikainen oikeusapu on maksutonta väkivaltarikosten uhreille, jotka hakevat korvausta rikoksesta heille aiheutuneesta vahingosta tai vammasta.

Ensi- ja toissijaisesta oikeusavusta säädetään maksuttomasta oikeusavusta annetussa laissa (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*).

Ensisijainen oikeusapu käsittää yleisten juridisten tietojen antamisen, lainopillisen neuvonnan, julkisille elimille, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle ja kansainvälisille järjestöille kansainvälisten sopimusten ja sisäisten menettelysääntöjen mukaisesti toimitettavat näkökannat, menettelyissä edustamisen julkisissa elimissä ja tuomioistuimen ulkopuoliseen riitojen ratkaisuun liittyvän oikeudellisen avun.

Ensisijaista oikeusapua voidaan antaa kaikissa oikeusasioissa, jos

- hakijalla ei ole oikeuksiensa puolustamiseen tarvittavia tietoja tai kykyjä
- hakija ei ole saanut oikeusapua erityislainsäädännön nojalla
- hakemus ei ole ilmeisen perusteeton
- hakijan taloudellinen tilanne on sellainen, että ammattimaisesta oikeusavusta maksaminen vaarantaisi hänen tai hänen taloutensa jäsenten toimeentulon.

Ensisijaisen oikeusavun hakijoiden olisi otettava suoraan yhteyttä ensisijaisen oikeusavun antajaan.

Toissijainen oikeusapu käsittää lainopillisen neuvonnan, työntekijän oikeuksia suhteessa työnantajaan koskevassa menettelyssä toimitettavat näkökannat, tuomioistuinmenettelyssä toimitettavat näkökannat, edustamisen tuomioistuinmenettelyssä, sovintoratkaisuihin liittyvän oikeusavun sekä vapautuksen oikeudenkäyntikuluista.

Toissijaista oikeusapua voidaan antaa, jos

1. menettely on monimutkainen
2. hakija ei kykene edustamaan itseään
3. hakijan taloudellinen tilanne on sellainen, että ammattimaisesta oikeusavusta maksaminen vaarantaisi hänen tai hänen taloutensa jäsenten toimeentulon
4. käräjöinti ei ole kohtuutonta
5. hakijan tekemää hakemusta ei ole hylätty viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana sen vuoksi, että hakija on tahallisesti antanut virheellisiä tietoja ja
6. hakija ei ole saanut oikeusapua muiden säännösten nojalla.

Toissijainen oikeusapu myönnetään arvioimatta hakijan taloudellista tilannetta etukäteen, jos hakija on

1. elatusapumenettelyyn osallistuva lapsi
2. väkivaltarikoksen uhri, joka hakee korvausta rikoksesta aiheutuneesta vahingosta tai vammasta
3. sosiaaliturvaoikeuksia koskevien säännösten mukaisen elatusavun saaja
4. Kroatian itsenäisyys sodan veteraanien ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista annetun lain (*Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata*) sekä sodan sotilas- ja siviili-invalidien suojelusta annetun lain (*Zakon o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata*) mukaisen elinkustannuskorvauksen saaja.

Toissijaista oikeusapua koskeva hakemus on toimitettava toimivaltaiselle toimistolle tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella.

Voiko rikoksen uhri saada korvauksia kuluista (jotka aiheutuvat osallistumisesta rikostutkintaan tai oikeudenkäyntiin)? Millä ehdoin?

Tuomioistuin määrää syylliseksi todetut vastaajat maksamaan oikeudenkäyntikulut, paitsi jos heillä on oikeus täydelliseen tai osittaiseen vapautukseen kuluista.

Jos rikosoikeudellinen menettely keskeytetään tai tuomioistuin vapauttaa vastaajan syytteestä tai luopuu syytteestä, tuomioistuimen päätöksessä tai tuomiossa on todettava, että tämän lain 145 §:n 2 momentin 1-5 kohdan mukaiset rikosoikeudellisen menettelyn kulut, vastaajan välttämättömät kulut sekä puolustusasianajajan välttämättömät kulut ja hänelle maksettavan korvauksen maksaa valtio, jollei laissa säädetä toisin.

Jos asian käsittely päätetään lopettaa ennen kuin asia menee tuomioistuimen käsiteltäväksi, voiko uhri hakea tällaiseen päätökseen muutosta?

Uhrit, joiden rikosoikeudellinen kanne on hylätty, voivat nostaa rikossyytteen itse.

Jos syyttäjä toteaa, ettei ole perustetta nostaa syytettä rikoksesta, josta syyte on nostettavissa viran puolesta, tai ettei ole perustetta nostaa syytettä ilmoitettua henkilöä vastaan, syyttäjän on ilmoitettava asiasta uhrille kahdeksan päivän kuluessa ja kerrottava tälle mahdollisuudesta nostaa syyte itse. Sama velvollisuus on tuomioistuimella, joka on päättänyt menettelyn sen vuoksi, että syyttäjä on muissa tapauksissa luopunut syytteestä.

Voiko uhri osallistua oikeudenkäyntiin?

Rikosoikeudellisen menettelyn vahinkoa kärsineellä osapuolella on tämän lain mukaan oikeus

- käyttää äidinkieltään, myös viittomakieltä, ja pyytää tulkkia, jos hän ei puhu tai ymmärrä kroatiaa, tai viittomakielen tulkkia, jos hän on kuuro tai kuurosokea
- nostaa vahingonkorvauskanne ja hakea väliaikaisia turvaamistoimia
- oikeudelliseen edustukseen
- esittää tosiseikkoja ja todisteita
- olla läsnä todisteiden esittämiseksi järjestettävässä istunnossa
- osallistua oikeuden istuntoihin ja todisteiden arviointimenettelyyn ja esittää loppupuheenvuoro
- pyytää saada tutustua tapauksen asiakirja-aineistoon tämän lain 184 §:n 2 momentin mukaisesti
- saada syyttäjältä tieto siitä, mihin toimiin hänen nostamansa rikoskanteen johdosta on ryhdytty, ja tehdä valitus ylemmälle syyttäjälle
- hakea muutosta
- vaatia aiemman tilanteen palauttamista (restitutio in integrum)
- saada tieto rikosoikeudellisen menettelyn lopputuloksesta.

Mikä on uhrin virallinen rooli oikeudenkäynnissä? Onko hän esimerkiksi uhri, todistaja, vahinkoa kärsinyt osapuoli vai toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä? Voiko hän valita roolinsa itse?

Rikoksen uhri on luonnollinen henkilö, jolle on aiheutunut fyysistä tai psyykkistä haittaa taikka omaisuusvahinkoa tai jonka perusoikeuksia ja -vapauksia on loukattu vakavalla tavalla rikoksen välittömänä seurauksena. Rikoksen uhreiksi katsotaan myös suoraan rikoksen seurauksena kuolleen henkilön av(i)opuoliso, rekisteröity tai epävirallinen kumppani, jälkeläiset tai, jos viimeksi mainittuja ei ole, ylenevää polvea olevat sukulaiset tai sisarukset sekä henkilöt, jotka ovat lain mukaan olleet taloudellisesti riippuvaisia menehtyneestä henkilöstä.

Vahinkoa kärsinyt osapuoli on rikoksen uhri tai oikeushenkilö, jolle on aiheutunut rikoksen seurauksena vahinkoa ja joka osallistuu rikosoikeudelliseen menettelyyn tällaisena osapuolena.

Menettelyn osapuolen tai siihen osallistuvan rooli ei määräydy kyseisen henkilön toiveen mukaan, vaan sen mukaan, mikä asema hänellä on kyseisessä rikosasiassa. Kuka tahansa voi olla missä tahansa edellä mainituista rooleista laissa vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Valinnanmahdollisuus henkilöllä on sen suhteen, mitä oikeuksia hän vahinkoa kärsineenä osapuolena tai rikoksen uhrina haluaa käyttää.

Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia tähän rooliin liittyy?

Rikoksen uhrilla on oikeus

- saada rikoksen uhrien tukipalveluja
- psykologiseen apuun ja muuhun rikoksen uhreja auttavien ja tukevien elinten ja järjestöjen tarjoamaan ammattimaiseen apuun ja tukeen lain mukaisesti
- suojeluun pelottelulta ja kostotoimilta
- ihmisarvonsa suojeluun todistajana ollessaan
- tulla kuulluksi rikosilmoituksen tekemisen jälkeen ilman aiheetonta viivytystä ja tulla myöhemmin kuulustelluksi vain siinä määrin kuin rikosoikeudellisen menettelyn kannalta on ehdottoman välttämätöntä
- pyytää uskottua henkilöä olemaan läsnä kaikissa toimissa, joihin hän osallistuu
- siihen, että hänelle suoritetaan mahdollisimman vähän lääketieteellisiä tutkimuksia ja vain, jos ne ovat ehdottoman välttämättömiä rikosoikeudellisen menettelyn kannalta
- esittää syyttämispyyntö tai nostaa yksityisoikeudellinen kanne rikoslain mukaisesti, osallistua rikosoikeudelliseen menettelyyn vahinkoa kärsineenä osapuolena, saada tieto rikossyytteen hylkäämisestä (lain 206 §:n 3 momentti) ja syyttämättäjättämispäätöksestä ja nostaa itse syyte yleisen syyttäjän sijaan
- saada syyttäjältä tieto siitä, mihin toimiin hänen nostamansa kanteen johdosta on ryhdytty (lain 206a §), ja tehdä valitus ylemmälle syyttäjälle (lain 206b §)
- pyytää ja saada ilman aiheetonta viivytystä tieto pidätettynä tai tutkintavankeudessa olleen rikosentekijän vapauttamisesta, rikosentekijän vankilasta pakenemisesta tai vapauttamisesta sekä toimenpiteistä, joilla varmistetaan uhrin suojelu
- pyytää ja saada tieto lopullisesta päätöksestä, jolla rikosoikeudellinen menettely päätetään
- muihin laissa säädettyihin oikeuksiin.

Uhrilla on rikosoikeudelliseen menettelyyn vahinkoa kärsineenä osapuolena osallistuessaan oikeus

- käyttää äidinkieltään, myös viittomakieltä, ja pyytää tulkkia, jos hän ei puhu tai ymmärrä kroatiaa, tai viittomakielen tulkkia, jos hän on kuuro tai kuurosokea
- nostaa vahingonkorvauskanne ja hakea väliaikaisia turvaamistoimia
- oikeudelliseen edustukseen
- esittää tosiseikkoja ja todisteita
- olla läsnä todisteiden esittämiseksi järjestettävässä istunnossa
- osallistua oikeuden istuntoihin ja todisteiden arviointimenettelyyn ja esittää loppupuheenvuoro
- pyytää saada tutustua tapauksen asiakirja-aineistoon lain mukaisesti
- saada syyttäjältä tieto siitä, mihin toimiin hänen nostamansa rikoskanteen johdosta on ryhdytty, ja tehdä valitus ylemmälle syyttäjälle
- hakea muutosta
- vaatia aiemman tilanteen palauttamista (restitutio in integrum)
- saada tieto rikosoikeudellisen menettelyn lopputuloksesta.

Jos rikoksen uhri on lapsi, hänellä on tämän lain mukaisten uhrin oikeuksien lisäksi seuraavat oikeudet:

1. oikeus maksuttomaan edustajaan,
2. oikeus henkilötietojen suojaan,
3. oikeus käsittelyyn suljetuin ovin (rikosprosessilain 44 §:n 1 momentti)

Seksuaalirikosten ja ihmiskaupan uhreilla on tämän lain 43 §:ssä mainittujen oikeuksien lisäksi seuraavat oikeudet:

1. oikeus vapaamuotoiseen kuulemiseen ennen kuulustelua,
2. oikeus maksuttomaan edustajaan,
3. oikeus siihen, että poliisissa tai syyttäjänvirastossa uhria kuulustelee samaa sukupuolta oleva henkilö ja että muissa mahdollisissa kuulusteluissa kuulustelija on sama henkilö, jos se on mahdollista,
4. oikeus olla vastaamatta kysymyksiin, jotka eivät liity rikokseen vaan koskevat uhrin yksityiselämää,

5. oikeus pyytää tulla kuulustelluksi audiovisuaalisen keinoin (lain 292 §:n 4 momentti),
6. oikeus henkilötietojen suojaan,
7. oikeus käsittelyyn suljetuin ovin (rikosprosessilain 44 §:n 4 momentti)

Tutkintavaiheessa rikoksen uhrin, jotka ovat toissijaisen syyteoikeuden käyttäjiä tai vahinkoa kärsineitä osapuolia, voivat esittää kaikki tosiseikat ja todisteet, jotka ovat olennaisia rikoksen toteen näyttämiseksi, rikosentekijän tai -tekijöiden tunnistamiseksi ja vahingonkorvausvaateiden esittämiseksi.

Syyttäjän ja tuomioistuimen on sekä ennen rikosoikeudellista menettelyä että sen kussakin vaiheessa tutkittava mahdollisuutta siihen, että vastaaja korvaisi asianomistajalle rikoksesta mahdollisesti aiheutuneen vahingon. Syyttäjän ja tuomioistuimen on myös tiedotettava vahinkoa kärsineelle osapuolelle tietyistä hänelle lain nojalla kuuluvista oikeuksista (esim. oikeus käyttää äidinkieltä ja nostaa vahingonkorvauskanne).

Henkilöt, joilla on todennäköisesti tietoa rikoksesta, rikosentekijästä tai muista asiaan liittyvistä seikoista, voidaan kutsua todistajiksi.

Seuraavia voidaan pyytää todistamaan oikeudessa: vahinkoa kärsinyt osapuoli, vahinkoa kärsinyt osapuoli kantajana ja toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä.

Toissijaisella syyteoikeuden käyttäjällä on samat oikeudet kuin syyttäjällä lukuun ottamatta oikeuksia, jotka kuuluvat yksinomaan valtion viranomaiselle.

Voiko uhri antaa oikeudenkäynnin aikana lausuman tai esittää todisteita? Millä ehdoin?

Vahinkoa kärsineellä osapuolella on tämän lain mukaisesti oikeus

1. esittää tosiseikkoja ja todisteita
2. olla läsnä todisteiden esittämiseksi järjestettävässä istunnossa
3. osallistua oikeuden istuntoihin ja todisteiden arviointimenettelyyn ja esittää loppupuheenvuoro (rikosprosessilain 51 §:n 1 momentti).

Kanteen nostaneella uhrilla on samat oikeudet kuin syyttäjällä lukuun ottamatta oikeuksia, jotka kuuluvat yksinomaan valtion viranomaiselle.

Toissijaisen syyteoikeuden käyttäjällä on samat oikeudet kuin syyttäjällä lukuun ottamatta oikeuksia, jotka kuuluvat yksinomaan valtion viranomaiselle. Toissijaisen syyteoikeuden käyttäjiin sovelletaan samoja menettelysäännöksiä kuin vahinkoa kärsineisiin osapuoliin ja ensisijaisen syyteoikeuden käyttäjiin.

Kuulemisessa päätuomari pyytää kaikkia osapuolia esittämään todisteet, jotka he aikovat esittää pääkäsittelyssä. Kumpaakin osapuolta pyydetään esittämään huomioita toisen osapuolen kannanotoista.

Mitä tietoja uhrille annetaan oikeudenkäynnin aikana?

Tutkintavaiheessa rikoksen uhri, joka on toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä tai vahinkoa kärsinyt osapuoli, voi esittää kaikki tosiseikat ja todisteet, jotka ovat olennaisia rikoksen toteen näyttämiseksi, rikosentekijän tai -tekijöiden tunnistamiseksi ja vahingonkorvausvaateiden esittämiseksi.

Uhrilla on rikosoikeudelliseen menettelyyn vahinkoa kärsineenä osapuolena osallistuessaan oikeus

- saada syyttäjältä tieto siitä, mihin toimiin hänen nostamansa kanteen johdosta on ryhdytty, ja tehdä valitus ylemmälle syyttäjälle
- saada tieto rikossyytteen hylkäämisestä tai syyttämättäjäättämispäätöksestä
- saada tieto rikosoikeudellisen menettelyn lopputuloksesta.

Voiko rikoksen uhri tutustua oikeudenkäyntiasiakirjoihin?

Uhrilla on vahinkoa kärsineenä rikosoikeudellisen menettelyn osapuolena oikeus tutustua tapauksen asiakirjaineistoon.

■ Päivitetty viimeksi: 02/07/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.